

De Oude Kerk

Geadviseerd subsidiebedrag: € 0

Gevraagd subsidiebedrag: € 100.000

Over de instelling

Stichting De Oude Kerk te Amsterdam (hierna: De Oude Kerk), sinds 2016 behalve een 'actief godshuis' ook een officieel geregistreerd museum, vraagt aan als presentatie-instelling. In de kerk, het oudste gebouw van Amsterdam, wordt hedendaagse, contextspecifieke kunst gerealiseerd, met als doel het publiek een ander perspectief op het gebouw, zijn geschiedenis en de daaraan verbonden cultuurhistorische waarden te geven. De Oude Kerk wil de kerk nieuwe betekenissen geven, ook voor nieuwe Nederlanders.

De Oude Kerk profileert zich als 'een vrijplaats in ruimte en geest' en ziet zichzelf nationaal en internationaal als een van de meest opvallende voorbeelden van wat de interactie tussen een historische locatie en hedendaagse kunst kan opleveren. Het aanbod bestaat jaarlijks uit twee grootschalige in situ-kunstprojecten van internationaal gerenommeerde kunstenaars, en enkele kleinere exposities. Daaromheen wordt een verdiepend publieksprogramma georganiseerd.

Subsidieadvies

De aanvraag voldoet aan de eisen als bedoeld in artikel 3.30 van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid.

De Raad voor Cultuur adviseert Stichting De Oude Kerk te Amsterdam geen subsidie toe te kennen.

De Oude Kerk is een artistiek, financieel en organisatorisch goed functionerende instelling, met een interessant expositie-, collectie- en publieksbeleid en een groot publieksbereik. Het negatieve subsidieadvies grijpt terug op de kernactiviteit van een presentatie-instelling. In het bredere discours van de hedendaagse kunst is de *site specific* aanpak van De Oude Kerk onvoldoende toonaangevend en vernieuwend. De Oude Kerk maakt weliswaar innemende monumentale solo-exposities die een relatie met de locatie aangaan, maar de raad vindt dit een te beperkte keuze om een plek als presentatie-instelling in de BIS te rechtvaardigen.

De bedrijfsvoering van De Oude Kerk is gezond, ten aanzien van eerlijke beloning kan de instelling transparanter en voortvarender opereren. Over de invulling van de educatietaken oordeelt de raad overwegend positief. In de omgang met de codes zijn met name de toepassing van en reflectie op de

Governance Code Cultuur en de Code Diversiteit en Inclusie ambitieus en doelgericht.

Beoordeling

Artistieke/inhoudelijke kwaliteit van de kernactiviteiten

De raad heeft bewondering voor de ontwikkeling die De Oude Kerk de afgelopen jaren heeft doorgemaakt. Vanuit een heldere visie op (immaterieel) erfgoed onderzocht de instelling de betekenis van een sacrale ruimte in een seculiere tijd. Zij deed dit door imposante, vaak oogstrelende installaties te realiseren die de kerk een totaal ander aanzien gaven. Voor deze *in situ*-kunst wist De Oude Kerk internationaal gerenommeerde kunstenaars aan zich te binden, onder wie Marinus Boezem, Christian Boltanski, Iswanto Hartono, Giorgio Andreotta Calò en recentelijk Adrián Villar Rojas. De exposities trokken veel lokaal, nationaal en internationaal publiek en lokten soms heftige reacties uit, in het bijzonder van omwonenden.

De raad heeft er alle vertrouwen in dat De Oude Kerk haar signatuur als historische plek voor hedendaagse locatiekunst verder zal verstevigen. Het beleidsplan voor de komende periode belooft wederom samenwerking met interessante kunstenaars. Susan Philipsz, Ibrahim Mahama, Anne Imhof en Dora Budor werken in de programmalijs 'Fundament' vanuit de immateriële waarde van de plek, de 'genius loci'. In de programmalijs 'Anno' haken Antonio Obà, Kader Attia, Cedart Tamasala & Matthieu Kasiama, Pinaree Sanpitak en Marcel Pinas aan bij het koloniale verleden van de kerk. Ook is de raad positief over de werkwijze: kunstenaars krijgen ruim de tijd om onderzoek te doen en iets speciaal voor deze locatie te ontwikkelen. Dit idee van *slow curating* is waardevol in een tijd waarin alles snel moet.

Toch is de raad niet overtuigd van het (inter)nationaal belang van De Oude Kerk als presentatie-instelling. Hoewel ze ook kleinere exposities organiseert, vormen de prestigieuze locatieprojecten de kern van haar programma. Met dit aanbod is de presentatie-instelling 'monogerecht': elk project draait in essentie om het geven van betekenis aan het gebouw. Voor een positie in de BIS is de programmering van De Oude Kerk naar het oordeel van de raad te eenzijdig. In het bredere bestel neemt het programma een te kleine plaats in en is het niet overstijgend. Van een presentatie-instelling verwacht de raad een veelzijdiger inzet van en bijdrage aan de hedendaagse beeldende kunst in een internationale context.

Vernieuwing

De spectaculaire solo-exposities zijn toonaangevend en vernieuwend in de zin dat de betrokken kunstenaars niet eerder met werk op deze schaal zijn getoond in Nederland. Maar in z'n geheel beschouwd vindt de raad het programma niet uitgesproken vernieuwend of gedurfd binnen het brede discours van de hedendaagse kunst.

Bijzonder is wel dat de kunstenaars alle ruimte krijgen om zich te ontwikkelen in het genre van de *site specific*-kunst. Dat vindt de raad een groot compliment waard. Het werken in De Oude Kerk is niet alleen werken op grote schaal, maar betekent ook wezenlijk een relatie aangaan met de immense, oude ruimte. Beloftevol, maar wel erg summier beschreven, is het plan om jonge curatoren een platform te geven in het publieksprogramma 'Come Closer'.

Eerlijke beloning en gezonde bedrijfsvoering

De Oude Kerk moet volgens de raad transparanter zijn ten aanzien van de beloning van medewerkers en betrokken kunstenaars. De Museum cao wordt volgens haar 'zoveel mogelijk' aangehouden en de betaling van freelance medewerkers is 'redelijk en eerlijk'. De raad vindt dat De Oude Kerk, gelet op haar budgetten, de cao geheel zou moeten volgen.

De bedrijfsvoering van De Oude Kerk is gezond. Zij is de afgelopen jaren structureel gesubsidieerd door het Amsterdams Fonds voor de Kunst en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed en heeft een stabiel, zeer hoog percentage eigen inkomsten (gemiddeld 77 procent in voorgaande jaren). De ondernemende instelling heeft een goede financieringsmix en is daarmee niet te afhankelijk van een enkele inkomstenbron. De begroting voor 2021 – 2024 is realistisch, gemeten naar de realisatie in 2017 en 2018.

Wel plaatst de raad vraagtekens bij de opmerking in de 'Toelichting op de meerjarenbegroting' over de besteding van de nu voor het eerst aangevraagde subsidie bij het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De Oude Kerk wil de gevraagde subsidie – een opmerkelijk laag bedrag in vergelijking tot de andere presentatie-instellingen die aanvragen bij de BIS – inzetten voor educatie en de programmering. Daarbij zegt ze de nadruk te willen leggen op presentatie, ontsluiting en uitbreiding van de collectie. Het is de raad onduidelijk waarom deze zinsnede hier staat; een presentatie-instelling richt zich niet op het beheer van een collectie van cultureel erfgoed. Deze taken zijn voorbehouden aan een museum.

Bevordering van educatie en participatie (inclusief publieksbenadering)

De Oude Kerk heeft de afgelopen jaren een breed palet aan schoolgebonden en niet-schoolgebonden activiteiten gerealiseerd en gaat daar de komende

beleidsperiode mee door. Met het publieksprogramma wil zij verdieping geven aan de exposities. Ook wil zij de collectie van drieduizend objecten ontsluiten, bijvoorbeeld middels een participatief project over de verhalen van de vele mensen die in de kerk begraven liggen. Mediators (onder wie vrijwilligers en buurtbewoners) gaan het gesprek met bezoekers aan en een team museumdocenten begeleidt de bezoekende scholieren (jaarlijks circa vierduizend). De lessen zijn vaak praktisch, in de vorm van een workshop, waarbij verschillende artistieke disciplines worden gebruikt, zoals poëzie, storytelling, beweging en dans. Verder programmeert De Oude Kerk het avondprogramma 'Come Closer', met performance, geluidskunst, dans of gesproken woord, en wil ze in de Sebastiaanskapel gemeenschappen uit de stad zelf laten programmeren. De plannen worden op kwaliteit getoetst door het Progress en Preservation Collective, een groep liefhebbers en professionals uit stad en land die zich betrokken voelt bij De Oude Kerk.

De raad oordeelt positief over de invulling die De Oude Kerk geeft aan educatie. De visie op participatie kan echter sterker. Cocreatie en mede-eigenaarschap zijn actuele, belangwekkende, maar ook complexe begrippen. Uit de plannen wordt onvoldoende duidelijk in hoeverre De Oude Kerk daadwerkelijk een wederkerige relatie met deelnemers wil aangaan. Gelet op het profiel van de instelling – 'vrijplaats in ruimte en geest' – is participatie een interessant gegeven. De raad is nieuwsgierig naar de stappen die De Oude Kerk de komende jaren gaat zetten. Het beoogde publieksbereik is ambitieus: de instelling zet in op een stijging van 136.000 bezoekers en deelnemers in 2017 naar een totaal van bijna 180.000 in 2024.

Geografische spreiding

De Oude Kerk is goed geworteld in Amsterdam, met veel samenwerkingen, hoge bezoekerscijfers en financiering door het Amsterdams Fonds voor de Kunst. Uit de tekst wordt echter niet duidelijk wat de aard van de samenwerkingen precies is – inhoudelijk of anderszins – en er wordt geen informatie meegeleverd over regionale samenwerkingsverbanden.

Toepassing Fair Practice Code

De toepassing van en de reflectie op de Fair Practice Code vindt de raad voldoende. Voor de beloning van kunstenaars wordt de 'Richtlijn kunstenaarshonoraria' aangehouden. De Oude Kerk zet zich goed in voor de sociale dialoog. Ze onderzoekt de tevredenheid van de medewerkers en is aangesloten bij organisaties als ACI, SAM en De Zaak Nu. Wel plaatst de raad kanttekeningen bij de toepassing van de cao (zie 'Eerlijke beloning en gezonde bedrijfsvoering').

Toepassing Governance Code Cultuur

Helder en zorgvuldig vindt de raad de reflectie op en toepassing van de Governance Code Cultuur. De Oude Kerk werkt met een raad-van-

toezichtmodel. Zijn taken en bevoegdheden zijn vastgelegd in een reglement, dat tevens de benoeming, de bezoldiging en het functioneren van de raad benoemt. Het 'streven' naar meer vrouwelijke kandidaten en kandidaten met een niet-westerse achtergrond wordt in de toelichting op de Code Diversiteit en Inclusie in concrete doelstellingen omgezet.

Toepassing Code Diversiteit en Inclusie

De omgang met de Code Diversiteit en Inclusie is zeer doelgericht. De raad vindt het voorbeeldstellend hoe ambitieus De Oude Kerk hiermee omgaat. De doelstellingen op het gebied van personeel, publiek, programma en partners voor 2021 – 2024 zijn zelfs gekwantificeerd. Ook is de instelling eerlijk over zwakke punten en geeft ze aan hoe zij inclusiviteit de komende jaren nog beter denkt te realiseren.